

Pregled varstva flore na Slovenskem

Survey of plant conservation on the Slovenian territory

PETER SKOBERNE

Ministrstvo za okolje in prostor, Dunajska 48, 1000 Ljubljana, Slovenija;
peter.skoberne@gov.si

Začetki varovanja flore na Slovenskem sovpadajo s povečanim zanimanjem za obiskovanje narave, predvsem gora v 19. stoletju. Zato je bila na pobudo planinske organizacije zavarovana planika leta 1896 na Goriškem, dve leti kasneje pa tudi na Kranjskem in Štajerskem. Na Kranjskem je bil zavarovan tudi Blagayev volčin.

Ta prva zavarovanja so bila pokazatelj prebujanja naravovarstvene miselnosti, ki je dobivala vedno bolj določeno obliko – od posameznih zamisli do prvih ukrepov, kot so zavarovana območja, in celo ustanavljanja posebnih služb.

V Nemčiji je kot prvi poklicni naravovarstvenik deloval Hugo von Conwentz (1855-1922), znan predvsem po sistematičnem, praktičnem in pragmatičnem pristopu k varstvu narave. Njegov priručnik o naravnih spomenikih in njihovem varstvu je eno prvih klasičnih metodoloških del na področju varstva narave v Evropi.

Conwentzov priručnik iz leta 1904 je spodbudil Alfonza Paulina, da je le dve leti kasneje pripravil rokopisni predlog botaničnih spomenikov Kranjske. Čeprav je ta rokopis objavil Ernest Mayer šele leta 1988, je bil Paulinov predlog dobro poznan tedanjim varstvu narave naklonjenim naravoslovcem, saj na vsebinske predloge iz rokopisa naletimo v različnih kasnejših dokumentih in predpisih.

Leta 1915 je za Štajersko izšel nov odlok, ki je zavaroval 20, pretežno alpskih rastlin.

Po prvi svetovni vojni je Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pripravil naravovarstveni program in ga januarja 1920 predložil pokrajinski vladi. V tem dokumentu, Spomenici, je druga od štirih točk posvečena ohranjanju rastlinskih in živalskih vrst. Za rastlinske vrste in varstva potrebna območja, pomembna za rastline, so zapisane utemeljitve.

Spomenica je spodbudila zavarovanje 23 rastlin leta 1922, ta seznam pa se je leta 1947 in 1949 razširil na 56 vrst.

Leta 1963 je kustos v Prirodoslovnem muzeju Slovenije Tone Wraber pripravil razstavo Naše zaščitene rastline. Ob tej priložnosti je izšla tudi knjižica, ki je predstavila vse zavarovane rastline. Tone Wraber je ob tem izdelal tudi prvo kritično analizo seznama teh vrst in ga objavil v reviji Varstvo narave. Ta izhodišča so bila upoštevana pri pripravi seznama zavarovanih vrst leta 1978.

Tone Wraber pri pripravi prvega celovitega pregleda naravne dediščine Slovenije (1976) prispeval botanični del z opredelitvijo rastlinsko najvrednejših območij Slovenije. Ogroženost rastlin je postala težišče utemeljitve za zavarovanje ali druge varstvene ukrepe, zato je zaradi njegovega izjemnega poznavanja literature in terena lahko nastal prvi rdeči seznam cvetnic in praprotnic (1989).

Sodeloval je tudi pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo, ko je bilo treba dodati slovenske evropsko pomembne vrste na priloge Direktive o habitatih ter opredeljevanju območij Natura 2000.

Evpovska zakonodaja se zrcali tudi pri varovanju rastlinskih vrst, tako posameznih, kot tudi njihovih življenjskih prostorov.